

פרוטוקול מס' 100

מישיבת ועדת החינוך והתרבות
שהתקיימה ביום ד', יג' בכסלו תשל"ב - 1.12.1971, בשעה 8.45.

נ כ ח ר :

חברי הועדה:
א. רימלט - היו"ר
ב. אליעד
ג. בן-פורת
ד. גרוסמן
ה. הרמן
ו. ורדיגר
ז. ידיד
ח. כץ
ט. לוין
י. צ. נריה
יא. פינברג-סירני
יב. קורן
יג. רזיאל-נאור
יד. שחור

מוזמנים:
ש. בן-דור - מזכיר המועצה להשכלה גבוהה
ז"ר ע. סבט - משרד המשפטים

מזכירת הועדה: ד. פלר

רשמה: מ. כהן

סדר-היום: חוק המועצה להשכלה גבוהה (תיקון מס' 3), תשל"א-1971
(סעיפים 21ז' - 21ט(א)).

(נאמר 17.12.71)

1.12.1971

היו"ר א. רימלט:

אני פותח את הישיבה.

סעיף 21ז

היו"ר א. רימלט:

בעקבות הדיון בישיבה הקודמת, מונחת לפנינו הצעה לתיקון סעיף 21א, שאם היא תתקבל - יתבטל סעיף 21ז, שכותרתו "תרמית".

בסעיף 21א מוצע לומר: "לא יפתח אדם, לא יקיים ולא יפרסם פתיחתו או קיומו של מוסד שלא הוכר לפי סעיף 9, והוא מעניק, או מבטיח להעניק, תואר אקדמי או נקודות זכות לקראת תואר אקדמי, או שמו מעיד עליו שהוא מוסד להשכלה גבוהה, אלא אם ניתנה למוסד תעודת היתר מאת המועצה (להלן - היתר)". על-ידי שינוי זה יתבטל סעיף 21ז בהצעת תיקון החוק, שחברי הועדה התנגדו לו.

אני חושב שאפשר בהחלט לקבל את הצעת

התיקון לסעיף 21א.

האם יש הגבלה על פרסומים במדינה?

ד. קורן:

היו"ר א. רימלט:

קיימו בוועדה דיון ממושך על סעיף 21ז. חברי המוסד נגד ניסוחו. איש לא הביע התנגדות לכך שמוסד חדש, שלא קיבל היתר לפתיחתו, אינו צריך לפרסם מודעות בנוסח: אנחנו פותחים אוניברסיטה של עירייה זו וזו, שתכין לקראת תואר וכו'. ואחר כך בית-הספר לא יקבל היתר, בינתיים יקבל תלמידים, כפי שכבר קרה. לא היו חילוקי דעות בוועדה על כך שיש לאסור פרסומים מטעם מוסד שלא קיבל היתר לפתיחתו. אך היתה התנגדות למלים עבירות מרמה, סחיטה ועושה, וביקשנו את היועצים המשפטיים לנסח את הסעיף מחדש.

על פתיחת מוסד ללא היתר יש עונשים. מוצע להוסיף בסעיף 21א את המלים "ולא יפרסם פתיחתו או קיומו של מוסד".

מה כתוב בחוק הפיקוח על בתי-ספר?

א. רזיאל-נאור:

"לא יפתח אדם בית-ספר ולא יקיימו אלא אם יש בידו רשיון לפי חוק זה ובהתאם לתנאיו, ולא יפרסם אדם פתיחת בית-ספר אם אין עליו רשיון כאמור (להלן - רשיון)".

ד"ר ע. סבט:

אני מציעה שהועדה תאמץ את הנוסח המופיע בחוק הפיקוח על בתי-ספר.

א. רזיאל-נאור:

ניסינו לעשות זאת. אבל סעיף 21א הוא הרבה יותר מורכב.

ד"ר ע. סבט:

מוטב לחזור פעמיים על כמה מלים, מאשר להתחיל את הסעיף בגודש כזה של איסורים, כי זה מיד מעורר התנגדות. העיקר יהיה שכדי לפתוח בית-ספר יש צורך ברשיון, ובפיסקה שניה אפשר לומר: אם אין רשיון - לא לפרסם פרסומים.

א. רזיאל-נאור:

אני מציעה לומר: לא יפתח אדם ולא יקיים מוסד שלא הוכר לפי סעיף 9, והוא מעניק, או מבטיח להעניק, תואר אקדמי או נקודות... שהוא מוסד להשכלה גבוהה, אלא אם ניתנה למוסד תעודת היתר מאת המועצה. ובפיסקה שניה אני מציעה לומר: לא יפרסם אדם פתיחת מוסד כנ"ל אם אין לו היתר כנ"ל.

היו"ר א. רימלט:

לפנינו שתי הצעות: האחת - הצעת חברת הכנסת רזיאל-נאור, שבסעיף 21א תבוא פיסקה 2 שבה ייאמר: לא יפרסם אדם פתיחתו או קיומו של מוסד כנ"ל אלא אם ניתנה למוסד תעודת היתר מאת המועצה; ומולה - ההצעה שקיבלנו היום, כפי שקראתי אותה.

הוחלט: לקבל את סעיף 21א המתוקן.

סעיף 21ז מתבטל.

(הסתייגות לחה"כ א. רזיאל-נאור)

1.12.1971

היו"ר א. רימלט:

בישיבה הקודמת חברים הציעו רביזיה ביחס לכללים. הנוסח שנתקבל בוועדה היה: "המועצה רשאית, לאחר התייעצות עם ועדת החינוך והתרבות של הכנסת, לקבוע כללים למתן היתר. הכללים יפורסמו ברשומות". אני הצעתי שהכללים יהיו טעונים אישור הממשלה, וזאת כדי לצמצם את מספר המקרים שהמועצה תסרב או תאשר, והממשלה, שבידיה ההכרעה הסופית, תבטל את החלטת המועצה. לדעתי אין זה לכבוד המועצה אם יתרבו מקרים כאלה, שהמועצה - אחרי התייעצות עם ועדת החינוך, תקבע כללים, ועל פיהם תסרב לתת היתר, ואילו הממשלה, מתוך נימוקים חשובים שלה, תבטל את הסירוב. המתנגדים להצעה אמרו: הכללים הם הזכות האוטונומית של מוסד אוטונומי, כלומר של המועצה להשכלה גבוהה; היא מיטיבה לקבוע כללים מנקודת ראותה.

ד"ר ע. סבט:

הממשלה אינה מבקשת לעצמה את הזכות הזאת, היא מתנגדת לה. היא רוצה להשאיר זאת

למועצה להשכלה גבוהה.

היו"ר א. רימלט:

לא אעמיד את זה להצבעה. אני רק רושם לי הסתייגות.

סעיף 21ח'היו"ר א. רימלט:

סעיף זה מדבר על צו סגירה מאת בית-המשפט. נאמר בו: "מוסד שנפתח או שמתקיים ללא היתר, רשאי בית-המשפט המחוזי, על פי בקשת היועץ המשפטי לממשלה, לצוות על סגירתו במועד ובדרך שבית-המשפט קבע". האם אין צורך לקבוע שהות מסוימת בין מתן הצו על-ידי בית-המשפט המחוזי ובין הסגירה? סגירה יכולה להיעשות תוך 24 שעות. אמנם אפשר לסמוך על שיקול דעתו של השופט, אבל בכל זאת אני שואל את הממשלה ואת המועצה להשכלה גבוהה. צריכה להינתן למוסד אפשרות להתחיל בכבוד. יכול להיות שהמחוקק עשה זאת בכוונה, כדי להרתיע.

ד"ר ע. סבט:

סעיף 21ח' מתייחס למוסד שנפתח לאחר פרסומו של החוק. לגבי מוסד שנפתח לפני תחילתו של חוק זה קיימות הוראות מעבר, סעיף 5 להצעת החוק, ואז ניתנת שהות. אין ספק שאם נאמר כאן 'למשל' 'תוך שלושה חודשים' או כדומה, זו תהיה הקלה מסוימת לגבי מוסד כזה, וכאילו גושפנקה למעשה עבירה שעשה, בסעיף זה נאמר: "מוסד שנפתח... לצוות על סגירתו במועד ובדרך שבית-המשפט קבע". בדרך כלל אנחנו סומכים על בית-המשפט שידע להסדיר זאת בדרך הטובה ביותר. על כל פנים לא היתה כאן כוונה לתת גושפנקה לפתיחת מוסד ללא היתר. בית-המשפט יקבע לפי הנסיבות.

מ.צ. נריה:

לדעתי צודק היושב-ראש בהערותו. כי כרגיל פתיחתו של מוסד כזה קשורה גם בתלמידים, וודאי שאנחנו חייבים להגן עליהם. מסירת הענין לבית-המשפט המחוזי כבר משמשת בלם לכך שלא ייעשה מעשה פזיז. אולי כדאי להוסיף בסוף הסעיף את המלים "בתנאי שזה לא יהיה פחות משלושה חודשים", "חצי שנה" או "תום שנת לימודים אחת".

נ. אליעד:

אם אנחנו רוצים שסעיף 21ח' יתייחס רק למוסד חדש, צריך למחוק את המלה "או", ולהגיד: "מוסד שנפתח ומתקיים ללא היתר".

אינני בטוח שאם נגיד "לא פחות משלושה חודשים", שזה יהיה דוקא לטובה. פה למעשה יש סמכות לבית-המשפט, כי כתוב "במועד ובדרך שבית-המשפט קבע". אלה שמציגים את הבעיה לפני בית-המשפט, מצביעים על כל הקשיים והסבל הכרוכים בזה, ובית-המשפט מתחשב בהם. ליתר ודאות הייתי מציע שייאמר כאן "בהתחשב עם הצרכים", כדי לא לפגוע בתלמידים, כלומר שתהיה איזון הנחיה. נוספת, כדי שלא ייגרם נזק לתלמידים שכבר לומדים באותו מוסד. כי אנחנו יודעים שעד שמכונת הביקורת וההבאה לדין פועלת, יכול בית-ספר להתקיים חצי שנה או יותר.

1.12.1971

.4.

ש. בן-דור: התוספת שמציע חבר הכנסת אליעד פותח פתח לאנשים להעמיד את הממשלה בפני עובדה קיימת. אני מציע לקבוע הגבלות או הנחיות לבית-המשפט.

אם להשוות את החוק הזה עם חוק הפיקוח על בתי-ספר, הרי כאן יש שינוי לטובה. בחוק הפיקוח על בתי-ספר נאמר שהמנהל הכללי של משרד החינוך נותן צו סגירה. לפי חוק זה המועצה להשכלה גבוהה אינה סוגרת מוסד שנפתח ללא היתר, אלא היא דנה בזה, ומעבירה את זה ליועץ המשפטי לממשלה. זה גם כן לוקח זמן. זה ייוודע ברבים. בחוק הפיקוח על בתי-ספר נקבע מועד, 30 יום. לא הייתי רואה בזה דבר נורא שגם פה יאמר 30 יום. אבל על מי שפותח מוסד ללא היתר לדעת שהמוסד יכול להיסגר.

מ. בן-פורת: אם בסעיף זה מדובר על מוסדות שיקומו לאחר תחילתו של חוק זה, יש לומר זאת במפורש.

מה התרופה שאנחנו צוטנים למוסד, שיוכל להגן על זכויותיו, פרט לבג"ץ?

היו"ר א. רימלט: אם מוסד הגיש בקשה להיתר וקיבל סירוב, הוא יכול לערער. אבל מוסד שלא קיבל היתר, ומתקיים, עובר על החוק.

מ. בן-פורת: אני מציע שיאמר במפורש בסעיף זה: "מוסד שנפתח לאחר כניסת חוק זה לתוקפו, או שמתקיים ללא היתר...".

נ. אליעד: אני מבין שיש פה עבירה, אבל צריך לקחת בחשבון שיש כאן שלושה צדדים: מי שפתח מוסד ללא היתר - הוא עבריין; צד שני הוא הממשלה, שאם היא לא תזדרזה לשים יד על המוסד מיד כשפרסם את דבר פתיחתו, אז היא לא מילאה כראוי את תפקידה; והצד השלישי - התלמידים, שהם הקרבן. למה הם צריכים לסבול? צריך לדאוג לכך שלא ייגרם להם נזק, לפחות באותה שנה שהתחילו ללמוד. אם התנאים מאפשרים, אם מטפרי התלמידים גדול, אם אין אפשרות לפזר אותם במקומות מתאימים, אני מציע שתינתן להם אפשרות להשלים את שנת הלימודים שלהם.

היו"ר א. רימלט: אסור לנו לעשות דבר והיפוכו. אם מתנגדים לעצם החוק, צריך להציע להחזירו לממשלה. אבל אם מסכימים עם מגמת החוק, שלא ייפתח מוסד לחינוך גבוה, שמתיימר להעניק תואר וכו', והוא לא ניסה לקבל היתר - אז צריך לסגור אותו. אסור לנו לאפשר למוסד כזה להמשיך להתקיים שנה, כי אז ייפתחו כל בתי-הספר ללא רשיון, משום שיגידו: ילמדו שנה. אחר כך תהיה בעיה שהתלמידים הפסידו שנה.

נ. אליעד: ואם הממשלה מאחרת בנקיטת צעדים?

היו"ר א. רימלט: אני יוצא מהנחה שבסדרי ממשל תקינים, המועצה להשכלה גבוהה והיועץ המשפטי לממשלה יזדרזו לפעול לגבי מוסד הפועל ללא היתר.

אני מציע לקבוע כאן שהות של לא פחות מ-30 יום לביצוע צו הסגירה.

נ. אליעד: אני מציע חודשיים.

ש. בן-דור: ענין זה הוא הרבה יותר חמור מפתיחת בית-ספר ללא רשיון, כי הלימודים בו לא יהיו מוכרים, וככל שהתלמידים יהיו בבית-ספר זה יותר זמן, יפסידו יותר זמן. לכן לדעתי מספיקה שהות של 30 יום.

היו"ר א. רימלט: לגבי הצעת חבר הכנסת בן-פורת - אני בהחלט בעדה, שידובר בסעיף זה במפורש על מוסד שנפתח לאחר כניסת חוק זה לתוקפו. אשר לשהות - אני מבין שהסכמנו על 30 יום. בישיבה הבאה נקבל נוסח מתוקן של סעיף 21.

1.12.1971

סעיף 21' (א)

מה פירוש המלים "זולת אם הכינוי נקבע בחוק"?

היו"ר א. רימלס:

יש למשל חוק האקדמיה למדעים; יש האקדמיה ללשון העברית. אם השם נקבע בחוק האקדמיה,

ש. בן-דור:

המוסד אינו צריך להגיש בקשה.

ש. לוי:

אינני שלם עם הסעיף הזה כולו. אין החקיקה צריכה להתערב בזכותו של אדם לאמץ לעצמו או למפעל שלו כינוי שהוא מוצא אותו למתאים. במיוחד אני מערער על שני כינויים, "חינוך גבוה" ו"בית-ספר גבוה". יש הרבה מוסדות להשתלמות מורים. כדי לאפיין אותם או לציין את תוכנם, קוראים להם בית-ספר גבוה להשתלמות. לפי סעיף זה זו תהיה עבירה. המושג "גבוה" משמעותו בתלמוד אחרת.

גם המושג "השכלה גבוהה" אינו זקוק להשגחה של הכנסת או של חוק. אני מציע למחוק לפחות את הכינויים "חינוך גבוה" ו"בית-ספר גבוה".

א. רזיאל-צאנר:

סעיף זה קובע שיכול להתקיים מוסד שלא הוכר לפי סעיף 9 לחוק. זאת אומרת הוא לא היה זקוק כלל לאישור, ואף על פי שלא קיבל את האישור הוא מוסיף להתקיים. ובכך מותר לו להתקיים, רק לפרסם אסור לו?

אינני מבינה את ההגיון הפנימי של החוק. כשהיברו את הצעת החוק, לנגד עיני המחברים היה גם סעיף 21' ובכך מצד אחד פרסום שיפתח מוסד בחשב לעושה, מרמה ועוד; אחר כך בא סעיף שקובע שמוסד יכול להתקיים גם בלי אישור. אם כך, מדוע צריך לאסור עליו להיקרא כמו שהוא רוצה להיקרא?

מוסד שקיים בניגוד או למרות החוק הקיים, אינו רשאי להיקרא בשם אוניברסיטה או שכניון. את זה צריך להגיד באופן פשוט וברור, שהשם אוניברסיטה, שכניון, פקולטה וכו' טעונים לכתחילה אישור מאת המועצה.

מ. בן-פורת:

אני מציע למחוק את הסעיף הזה. אילו היה כתוב בסעיף: "בניהולו של מוסד שהוכר לפי סעיף 9, כלומר שנבדקו נגדו צעדים כדי לסגור אותו. אפשר להישען על סעיף 21' ועל סעיף 9, ולהכניס את הכינויים האלה בכללים שהמועצה תקבע. אינני יודע אם יש היום הגדרות של אוניברסיטה, שכניון, מכון טכנולוגי וכו'. אם זה לא קיים בשום מקום, ומכניסים את הכינויים האלה בחוק, חייבים להוסיף הגדרות לחוק. כל עוד הכינויים האלה אינם מוגדרים, ועניין כזה יתברר פעם בבית-משפט, על סמך מה יקבע בית-המשפט?

כל עוד אין הגדרות של הכינויים האלה, יכולה המועצה להכניס את זה לכללים, במידה והיא תזדקק לזה, לאחר שמוסד קיבל את ההיתר. אבל כסעיף מיוחד בחוק - אינני חושב שמקומו כאן.

היו"ר א. רימלס:

מה דינו של מוסד שביקש וקיבל היתר? אין הוא ייקרא לפני ההכרה? אם נאמר בסעיף "מוסד שלא הוכר", פירוש הדבר שההיתר איננו מספיק. אני מציע להגיד "מוסד שלא קיבל היתר".

יכול להיות מוסד שאינו זקוק להיתר, אבל צריך לחול עליו חוק הפיקוח על בתי-ספר.

אני מסכים עם חבר הכנסת לוי לגבי חינוך גבוה ובית-ספר גבוה. הייתי מוסיף גם השכלה גבוהה. יכול להיות למשל בית-ספר גבוה להשכלה כללית. הוא אינו זקוק להיתר, הוא אינו מעניק נקודות זכות ואינו מכין לקראת תארים. הוא קורא לעצמו בית-ספר גבוה, כי המרצים בו הם פרופסורים.

1.12.1971

ג. אליעד:

המלים "שלא הוכר לפי סעיף 9" עומדות בסתירה עם עצם מהותו של החוק שרוצה להבטיח היתר לכל אוניברסיטה. אם כך, על פי איזה שם היא תפעל? האם בית-ספר שביקש וקיבל היתר יכול להשתמש בשמות אלה? לפי הסעיף הזה - לא. וזה אבסורד.

שני הכינויים, אוניברסיטה וטכניון, במשך עשרות שנים התגבשה להם משמעות מסויימת במדינת ישראל. נגביל את עצמנו לשני מושגים אלה ונגן עליהם, ונאמר: אלה השמות המתאימים למוסד שקיבל היתר ואחר כך קיבל הכרה. אבל מציע לא לכלול בסעיף זה את הכינויים מכון טכנולוגי, פקולטה, מכללה, השכלה גבוהה, חינוך גבוה ובית-ספר גבוה. נגביל עצמנו לשני מושגי יסוד, אוניברסיטה וטכניון, ואז כל מוסד שהוכר לפי חוק המועצה להשכלה גבוהה ייקרא אוניברסיטה או טכניון. על כל היתר אני מציע לוותר.

א. נץ:

אני מצטרף לכל המציעים ללכת בכיוון של צמצום-יתר של כל מערכת המושגים הזאת. יש הרבה מאד אפשרויות בלשון העברית והלועזית כדי לחבר צירופי מושגים שעדיין לא נכללו כאן, ולא יכללו גם בסעיף 9. המועצה צריכה לחתור לסטנדרדיזציה של הנושא הזה.

אני מציע להסתפק בכינויים "אוניברסיטה", "טכניון", "פקולטה" - כחלק של אוניברסיטה או טכניון.

אני רוצה לשאול מה היתה ההצעה המקורית של המועצה להשכלה גבוהה לפני שהמספטים עיבדו אותה.

מ.צ. נריה:

בסעיף 21א' נאמר "או ששמו מעיד עליו שהוא מוסד להשכלה גבוהה". בסעיף זה לא מתפרש בכלל מה הכוונה "שמו מעיד עליו". אפשר היה בסעיף 21א', אחרי המלים "או ששמו מעיד עליו שהוא מוסד להשכלה גבוהה", לכתוב בסוגריים "כגון: אוניברסיטה, טכניון וכו'". אז היינו חוטכים לעצמנו את כל הסעיף הזה.

חבר הכנסת לויין צודק. אנחנו צריכים להגן על שמות כמו אוניברסיטה, טכניון, מכון טכנולוגי, פקולטה, אקדמיה, מכללה. אבל השכלה גבוהה, חינוך גבוה, בית-ספר גבוה - אלה אינם שמות עצם, אלא שמות תואר.

אני חושב שאפשר לשלב את השמות שאנחנו רוצים להגן עליהם בחוק, בסעיף 21א'.

ע. פינברג-סירני:

הסעיף הזה נראה לי חשוב. ישנם מוסדות שנותנים חינוך מעבר לחינוך תיכון, והם אינם מתיימרים להיות מוסדות אוניברסיטאיים. למשל באפעל יש מוסד שנותן חינוך גבוה, השכלה רחבה; הוא אינו מתיימר להיות אוניברסיטה. אצלנו הוא נקרא קורס הגבוה. לתנועה הקיבוצית היה קורס גבוה לחקלאות. אני בעד סעיף כזה, אבל בתנאי שאנחנו מגבילים אותו.

אני מצטרפת למה שאמר חבר הכנסת לויין בקשר לשמות התואר האחרונים שאותם הוא מציע להוציא, חינוך גבוה ובית-ספר גבוה.

ז. הרמן:

אני מוכנה להצטרף להצעה להוציא חינוך גבוה, השכלה גבוהה ובית-ספר גבוה, מסעיף זה.

לגבי פקולטה - פקולטה זו מחלקה של אוניברסיטה. זה איננו מוסד שעומד בפני עצמו.

היו"ר א. רימלט: יכול להיות שבית-ספר גבוה ותיק, עם היתר, יפתח בעיר מסויימת פקולטה אחת. לפי החוק הזה הוא צריך לבקש היתר. לכן מוצדק שזה כלול כאן.

ש. בן-דור:

החלק הזה של החוק בא כתוצאה ממצאות מסויימת. לחוק כולו יש שתי מטרות: האחת - שלא יפתח מוסד ללא היתר; השניה - ששם של מוסד לא יטעה את הציבור. ישנם הרבה מוסדות בארץ שאינם מוסדות להשכלה גבוהה או חינוך גבוה, והם

1.12.1971

מטעים את הציבור. תלמידים נרשמים, חושבים שאלה מוסדות להשכלה גבוהה, ואחר כך מתברר שאינם כאלה. חלק זה של החוק בא למנוע הונאת הציבור, בעיקר סטודנטים, שאנחנו למעשה דואגים להם.

לכן קודם כל מדובר על מוסדות שאינם מתימרים להיות מוסדות להשכלה גבוהה, כלומר שאינם מתימרים לתת או אינם מסוגלים לתת נקודות זכות וכו', והם קוראים לעצמם אוניברסיטה.

יום יום צצות מכללות שונות, מכללות ערב, אוניברסיטאות ערב. יש בית-ספר גבוה לציור ובתי-ספר אחרים, ותלמידים נרשמים בהנחה שמדובר במוסד על-תיכוני שמקנה דבר-מה, בעוד שהוא איננו כזה. לכן מדובר קודם כל על אלה שאינם צריכים לבקש היתר לפי חוק זה, וצריך למנוע שיתחזו.

ג. אליעד: לשם כך יש חוק הפיקוח על בתי-ספר.

ש. בן-דוד: אותו מוסד צריך לבקש רשיון על פי חוק הפיקוח על בתי-ספר. אבל חוק זה בא למנוע שמוסד זה יקרא לעצמו אפילו פקולטה.

יש תופעה מעניינת, שדוקא במוסדות להשכלה גבוהה יש נטייה להשתמש פחות בכינויים פקולטה או בית-ספר גבוה, כמו למשל בית-ספר לרפואה. אלה שאינם אוניברסיטאות, להם יש רצון להתבלט כאילו הם כן אוניברסיטאות.

הסוגיה השניה היא: מה דינו של מוסד שמתימר להיות מוסד להשכלה גבוהה, והוא מגיש בקשה להיקרא בשם כזה. כשהוא מגיש את הבקשה להיתר, הוא יגיד שהוא רוצה להיקרא בשם זה וזה שני הדברים יידונו בבת אחת. חבר הכנסת אליעד הצביע על נקודה נכונה. מוסד מבקש היתר ומקבל אותו, אבל לא קיבל הכרה. מה דינו של מוסד שאינו מוכר עדיין, אבל קיבל היתר? אני חושב שבאותו זמן שמוסד מגיש בקשה להיתר, הוא יגיד: אני מבקש היתר למוסד שאני מבקש לקרוא לו אוניברסיטה. המועצה תגיד: אין עדיין הכרה, איננו מסכימים שתיקרא אוניברסיטה, אבל אנחנו יכולים להסכים שתיקרא מכון אוניברסיטאי. כך היה בחיפה, כך היה בכאר-שבע. בשלב ראשון הם לא בקראו אוניברסיטה, אלא מכון אוניברסיטאי ומכון להשכלה גבוהה.

לכן אני חושב שאי אפשר להגיד שברגע שמוסד זוכה להיתר, שהוא צריך מיד להיקרא אוניברסיטה או סכניון. ייתכן שזה כן יהיה, אבל אין לחייב את זה בחוק. זה שלב מאוחר יותר.

החוק הזה לא היה קיים ועוד איננו קיים. ובאמת אנשי חיפה החליטו יום אחד לשנות את שם המוסד ממכון אוניברסיטאי למוסד. הרי המוסד לא השתנה, ועד היום אין לו הכרה. עכשיו מונחת בקשה על שולחן המועצה להשכלה גבוהה לתת להם הכרה. התעודות שלהם ניתנות על-ידי האוניברסיטה העברית, שיש לה אחריות אקדמית למוסד.

יש כינויים שלדעתם לא צריך לחלוק עליהם: קודם כל אוניברסיטה. אחר כך - סכניון. זה מקרה מיוחד אצלנו בכל העולם סכניון איננו דוקא מוסד להשכלה גבוהה. אבל אצלנו זה המוסד הגבוה הראשון בארץ, ומתחשבים בזה. ומכיון ששמו הוא הסכניון, מכון טכנולוגי לישראל, הכנסנו לחוק גם מכון טכנולוגי.

אשר למכללה - זו יצירה חדשה. יש לה מטרה מסויימת. לא כל מוסד להשכלה גבוהה מוכרח להיות מוסד המעניק תארים עד דוקטור, לנהל מחקר וכו'. מכללה מוגדרת בחוק כ"מוסד לחינוך על-תיכוני המעניק הוראה לקראת תואר בוגר בלבד או לקראת נקודות זכות לתואר כאמור". יש בארץ מכללות שבהן לומדים שנתיים. לדעתי זה דבר מבורך. ויפתחו מכללות נוספות. זאת אומרת שיהיה מוסד על-תיכוני שיתן קורס של שנתיים, אבל תהיה אפשרות לתלמידים אלה, על יסוד הסכם עם מוסדות אחרים שרשאים לתת תארים, שאם התלמידים עוברים אליהם - הם אינם צריכים להתחיל ללמוד הכל מהתחלה. אני חושב שגם דבר טוב. מצד שני לא היינו רוצים שמוסד כזה יהיה אוניברסיטה בפני עצמה. אבל זה איננו מונע שלאחר שמכללה תהיה קיימת חמש או עשר שנים, היא תגיד שהיא רוצה להתפתח ולהיות אוניברסיטה של ממש, עם מחקר וכו'. אז היא תצטרך לבקש שינוי הסטטוס. אנחנו רוצים להרחיב את ההשכלה הגבוהה לשכבות שאינן מגיעות עכשיו להשכלה גבוהה, ושלימודיהן יהיו מוכרים. אבל לא

1.12.1971

אני חושב שלגבי אוניברסיטה, טכניון, מכון טכנולוגי ומכללה - לא צריך להיות כל ספק. כך גם לגבי פקולטה. יש מוסד שקרא לעצמו פקולטה. מי שרוצה לקרוא למוסד שלו באחד הכינויים האלה, צריך לבקש היתר, והמועצה תדון בזה.

לא לחינם כל השמות האלה היו כלולים בהצעה שהובאה לפני הממשלה. הממשלה ראתה לפניו אפשרות שאנשים ימציאו שמות אחרים שיכולים להיראות כמוסדות להשכלה גבוהה, ולכן בא סעיף קטן (ב). ברוב מדינות העולם הממשלה פותחת אוניברסיטאות, לא אנשים פרטיים. או שיש אוניברסיטה פרטית, כמו הרוורד, שהיא פרטית-ציבורית. אבל אנחנו רניס על הדברים בהתאם למציאות שלנו.

ג. אליעד:
אני חושב שאנחנו מגזימים בדיבורים על רמאות, הונאת הציבור, התחזות וכו'.

ביסודו של דבר הרצון הוא להרחיב דעת. אם הכוונה היא רק להגן על תלמידים שהולכים לבית-ספר גבוה, שהם יהיו מוגנים, ושזה לא יהיה מוסד חסר כל ערך - צריך אולי לשם כך להפעיל את חוק הפיקוח על בתי-ספר. אפשר אולי להכניס בו תיקון ולומר: בית-ספר על-תיכוני - להנהלת המשרד תהיה אפשרות לבקר אם שמו מתאים לתוכנו או לא. זה לא נמצא כאן. החוק הזה רוצה לשמור על מספר מושגים שהם באמת בתחומי המחקר הגבוה, האוניברסיטאי, כמו אוניברסיטה וטכניון. מכללה אינה צריכה להיות כלולה בחוק זה. כל הכינויים האחרים, חינוך גבוה, בית-ספר גבוה, מכון טכנולוגי, השכלה גבוהה - אני מציע למחוק.

אני מציע לא להסכים להרחבה המבוקשת.

ז. הרמן:
לדעתי חשוב לכלול בין הכינויים המוגנים את הכינוי "מכללה". מבחינה פטיכולוגית הדבר חשוב ביותר בשביל הסטודנטים.

לגבי פקולטה - בכל העולם פקולטה זו מחלקה בתוך אוניברסיטה. אני מציע לא לכלול את זה בין השמות המוגנים. אם כותבים למשל שפונתחים פקולטה למוסיקה, אין לזה שום פירוש אם לא כותבים יחד עם זה לאיזה מוסד זה שייך. זה לא יכול להיות מוסד בפני עצמו.

ש. לויין:
לא שיציתי דעתי בענין הכינויים. אני חושב שהצעה זו זרה למגמה של דמוקרטיזציה של החינוך ושל החינוך הגבוה, שהוא עכשיו על הפרק.

נוסף על כך אני מערער על הביטוי "הכינויים הנגזרים מהם". אינני חושב שצריך לאסור גם על כינויים נגזרים. אני מציע שהסעיף הזה בחוק יגן על הכינויים עצמם, בלי להתייחס לאפשרויות של גזירות שונות. הסכנה איננה כל כך גדולה וחמורה עד כדי כך שכדאי לנו לכלול בספר החוקים שלנו סעיף שמציג את השאלה בצורה מופרזת. אם יש צורך בהגנה, תהיה הגנה על השמות אוניברסיטה, טכניון, מכללה.

אני מציע שניתן לחוק "לרוץ" זמן מה. אם יתברר שבכל זאת יש כל כך הרבה מתחזים, נדון בזה. נגזרים זה דבר שאין לו שיעור, אינני חושב שאנחנו צריכים להכניס את זה לחוק.

א. כץ:
אני רוצה לדעת איך להכריע בנושא זה. אני רואה שתי אפשרויות: האחת - על דרך הצמצום, לגבי אותם מושגים שזכו כאן להסכמה שצריך להגן עליהם, כמו אוניברסיטה, טכניון, מכון טכנולוגי, פקולטה. יש אפשרות שניה, המרחיבה, כפי שהציג אותה מר בן-דור. יש לה מתנגדים. אני בעד צמצום. אבל אם יוחלט ללכת בדרך ההרחבה - אז הרחבה טוטלית. אם יוחלט לכלול בסעיף את המושג מכללה, אז אני גם בעד בית-ספר גבוה, שכן זה דבר מחייב יותר ממכללה, מבחינה סמנטית ומהרבה בחינות.

אני שותף להרגשתו של חבר הכנסת לויין לגבי כל הנושא הזה.

ב. שחור:
נראה לי שאפשר היה למחוק את כל הכינויים, ולכתוב במקום זה: כל כינוי שהמועצה מבינה שיכול להטעות את הציבור.

1.12.1971

.9.

היו"ר א. רימלס:

אני מציע, במקום שכתוב "זולת אם הכינוי נקבע בחוק", להוסיף: "או נכלל בתעודת זה כבר מחייב. ברור שמי שמבקש היתר, צריך לקבל גם כינוי למוסד."

אני חושש שלגבי מוסדות קיימים, שמבקשים היתר, ייווצר חלל ריק. דיון בבקשה להיתר יכול להימשך עד שנה. מה יעשה המוסד במשך השנה? אם נאמר שיחד עם הדיון בבקשה להיתר תדון המועצה גם בכינוי, על-ידי זה נקצר את הזמן.

ש. בן-דור:

אני מסכים לזה שבזמן שהמועצה דנה בהיתר, היא תדון גם בכינוי.

היו"ר א. רימלס:

אני רוצה להציע הצעה, שאם החברים יקבלו אותה, אולי נוכל למצוא נוסחה שתניח את דעת כולם. אני מציע שייאמר בסעיף: "ואלה הכינויים: אוניברסיטה, טכניון... מכללה", וכאן להוסיף את המלים "וכן. כינויים של השכלה גבוהה, בית-ספר גבוה או חינוך גבוה, אם המוסד בשמו מתחזה כמעניק לימודים אקדמיים". כלומר אם שם המוסד הוא בית-ספר גבוה לאספרנטו, למשל, הוא לא צריך היתר; אם כתוב בית-ספר גבוה לכלכלה - הוא צריך היתר. אינני יודע מדוע במדינה חופשית צריך היתר כדי לפתוח למשל בית-ספר גבוה לברינג'. אם מדברים על בית-ספר גבוה למשפטים או לכלכלה, המוסד צריך לקבל אישור.

א. רזיאל-נאור:

אנחנו צריכים להבדיל בין שני דברים: בין רצונם של בני אדם ללמוד משהו או ללמד משהו, ובין האפשרות להשתמש בתארים שמקנים זכויות מסויימות. מותר לתואר מסויים, זה צריך עיון. החוק צריך להגן על התואר האקדמי, שאדם לא ישתמש בתואר דוקטור וירפא חולים, ואחר כך יתברר שהוא איננו רופא. כדי שלא יהיה מוסד שיעניק ביד נדיבה תארים ללא יסוד, צריך לפקח על כך. אבל לדעתי אנחנו כבר עוברים את הגבול. אנחנו רוצים כבר לפקח על עצם הרצון של בני אדם ללמוד.

אסור להרחיב יותר מדי את הרשימה. אני מציעה להסתפק בכינויים אוניברסיטה, טכניון, מכון טכנולוגי. בית-ספר גבוה או מוסד להשכלה גבוהה - זה מותנה ברמתם של המלמדים וברמתם של הלומדים. אם ילמד במוסד כזה פרופסור, והתלמידים יהיו בגיל חטיבת הביניים, אז זה לא בית-ספר גבוה. אבל אם המורה הוא פרופסור והתלמידים שלו הם בגיל שיכלו להיות בעלי תעודת בגרות, זה הופך להיות בית-ספר גבוה. אבל מכאן ועד לרשות להיקרא אוניברסיטה, הדרך ארוכה. ולא צריך להרשות סתם שכל בית-ספר ייקרא אוניברסיטה.

אשר למכללה - לכתחילה המלה מכללה היתה תרגום של המלה אוניברסיטה. זה היה אחד מחידושי הלשון של בן-יהודה. אבל הוא לא נקלט. אם אומרים שמכללה היא קולג' - אינני יודעת מדוע צריך להגן עליה פה יותר מאשר על גימנסיה או בית-ספר על-יסודי. אינני יודעת מדוע הכינוי הזה צריך להיות דוקא בחוק זה.

ח. גרוסמן:

אני רוצה לחלוק על דברי היושב-ראש בקשר לבית-ספר גבוה. בכל זאת אם מישהו יפתח בית-ספר לברינג' ויקרא לזה בית-ספר גבוה - לדעתי זו הונאה. אני נגד זה שבית-ספר לרכיבה למשל יקרא לעצמו בית-ספר גבוה לרכיבה. מספיק שיקרא בית-ספר לרכיבה. אינני רוצה שתהיה אינפלציה בשימוש בשם בית-ספר גבוה. אני בעד הגנה על הכינוי בית-ספר גבוה.

אשר למונחים אחרים - אני בעד זה שתהיה אפשרות לפתוח בתי-ספר שאינם אוניברסיטאות, אבל המקנים השכלה, - בענין זה צריך יהיה לתת יותר חופש - כמו מכון ומכללה.

ש. בן-דור:

אני רוצה לעמוד על שלושה דברים. א) החוק הזה אינו דן בתארים. חוק המועצה להשכלה גבוהה דן בתארים, ויש תארים לפי החוק. כאן מדובר על כינויים, על שמות של מוסדות. החוק העיקרי מגן על מי שמתחזה להיות בעל תואר ואיננו בעל תואר.

1.12.1971

לגבי נגזרים - זה דבר חיוני. כי למעשה מי שאומר שהוא איננו אוניברסיטה, אבל הוא מכון אוניברסיטאי - זו גם כן הונאת הציבור, אם לא קיבל רשות לכך.

למעשה המוסד הנפגע יותר מכל מוסד אחר משמות דומים לשם שלו הוא הטכניון. כל מיני מוסדות קוראים לעצמם "טכניקום", "טכניקון" וכו'.

כמה מלים על מכללות. כל כוונת המכללה, חבר הכנסת לוין, היא בכיוון של דמוקרטיזציה של ההשכלה הגבוהה, שאדם יוכל ללמוד בבית-ספר על-תיכוני, שתכנית הלימודים בו אינה חייבת להוביל לכך שהוא יהיה בעל תואר. האוניברסיטאות היום הן שמרניות מאוד, ועובר זמן רב עד שהן מחליטות על הכנסת מקצוע חדש. מכללה תהיה מוסד על-תיכוני, אקדמי מלא, שבו אפשר יהיה ללמוד לתואר ראשון, בוגר. לשם יכולים להתקבל הרבה מאד תלמידים שעכשיו אינם מתקבלים לאוניברסיטאות, או שמתקבלים לאוניברסיטאות אך נושרים כעבור שנה-שנתיים, מכיון שתכנית הלימודים באוניברסיטה אינה מכוונת לתלמידים הרוצים להגיע רק לתואר ראשון, אלא היא מכוונת לכך שהתלמיד יוכל אחר כך לעבור לתואר שני, מ.א., ואחר כך לתואר דוקטור. כל כוונת המכללה היא לאפשר להמונים להגיע להשכלה גבוהה. תלמיד ילמד בה שנתיים ולא יפסיד מזה, אפילו אם אין המוסד מעניק תואר אקדמי, כי תהיה אפשרות להתחשב בזה.

זה חשוב מאד לבתי-מדרש למורים. יש בתי-מדרש למורים שבהם לומדים שנתיים. כשתלמיד כזה רוצה לעבור לאוניברסיטה, הוא נלחם על הכרה. אני חושב שבתי-מדרש למורים הם יותר אוניברסליים, יותר כלליים, במשרד החינוך יש כוונה להפוך בתי-מדרש למורים למכללות. יהיו שם תלמידים שיגיעו לתואר אקדמי; יהיו תלמידים שלא יגיעו לזה, אבל אם ירצו ללמוד אחרי כמה שנים, תהיינה להם נקודות זכות שצברו.

החידוש הזה של מכללה, שאיננה מוסד אוניברסיטאי שמוביל למעלה, אבל מאפשר לתלמידים לעבור לאוניברסיטה, זה חידוש לקראת דמוקרטיזציה של ההשכלה הגבוהה, שאני חושב שכל אחד צריך לברך עליו.

המלה מכללה נקבעה, מלכתחילה לאוניברסיטה. זה מוסד להשכלה גבוהה. לעת עתה מוצע שזה יהיה מוסד הנותן תואר ראשון. אם המוסדות האלה יוכיחו את עצמם ואפשר יהיה לפתוח עשרים מכללות כאלה - נפתח. עשרים אוניברסיטאות לא נוכל לפתוח.

אני חושב שאי אפשר לוותר על הכינויים האחרים. אני מציע שתדחו את ההצבעה לישיבה הבאה, תאפשרו לנו לדון מחדש על העניין ועל ההצעות שנשמעו כאן. בכל הדיונים אנחנו באים עם הצעות שמוטפעות על-ידי הדברים שנאמרו.

היו"ר א. רימלט: טוב. בישיבה הבאה נשמע את ההצעות שנתגבשו. לא נחדש את הויכוח, רק נצביע.

שמענו כמה הצעות: האחת - לשים נקודה אחרי "מכון טכנולוגי" ולמחוק את כל השאר. השניה - לשים נקודה אחרי "מכללה" ולמחוק את השאר. הצעה שלישית שאני הצעתי - לשחרר השכלה גבוהה, חינוך גבוה, בית-ספר גבוה מחובת קבלת היתר, אם השם המלא של המוסד אינו מראה שבמוסד מעניקים תארים אקדמיים. והצעה רביעית - לקבל את כל הרשימה, כמו שכתוב בחוק.

ש. לוין: אני ערערת על המלים "הנגזרים מהם". אני מבקש לפחות להשמיט את ה" הידיעה מהמלה "הנגזרים".

ז. הרמן: אני בעד הכללת הכינוי "מכללה" בחוק. לעומת זאת אני מציעה למחוק את הכינוי "פקולטה".

היו"ר א. רימלט: תודה רבה לכם. הישיבה נעולה.